

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2025/69-13

Saksbehandler: Mona Elisabeth Skarsvåg

Avdeling: Kultur og idrett

Saken skal behandles i følgende utvalg

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
Hovedutvalg for	26.05.2025	39/2025
Kommunestyret	05.06.2025	68/2025

Kulturmiljøplan for Frøya kommune 2025 - 2029

Kommunedirektørens forslag

I henhold til Plan- og bygningsloven § 11-15, vedtar Frøya kommunestyre egengodkjenning av kulturmiljøplan for Frøya kommune 2025 – 2029.

Vedlegg:

- 1 Kulturmiljøplan Frøya kommune 2025-2029
- 2 Sammenstilling høringsuttalelser

Hovedutvalg for samfunns behandling av sak 39/2025 i møte den 26.05.2025:

Vedtak

I henhold til Plan- og bygningsloven § 11-15, vedtar Frøya kommunestyre egengodkjenning av kulturmiljøplan for Frøya kommune 2025 – 2029.

Enstemmig

Behandling

Kommunestyrets behandling av sak 68/2025 i møte den 05.06.2025:

Vedtak

1. I henhold til Plan- og bygningsloven § 11-15, vedtar Frøya kommunestyre egengodkjenning av kulturmiljøplan for Frøya kommune 2025 – 2029.
2. Kommunedirektøren bes om at de tiltakene som har en økonomisk konsekvens vurderes i neste økonomi- og handlingsplanperiode.

Enstemmig

Behandling

Elin Karpinski Strandheim ba om vurdering av sin habilitet da hun jobbet som virksomhetsleder i kultur og idrett når virksomhetsplanene ble vedtatt

Elin Karpinski Strandheim ble vurdert inhabil etter Kommuneloven §11-4. andre ledd

Forslag til nytt punkt 2 fra Ap, Sp, R og SV

2. Kommunedirektøren bes om at de tiltakene som har en økonomisk konsekvens vurderes i neste økonomi- og handlingsplanperiode.

Enstemmig

Saksopplysninger

I 2022 igangsatte Frøya kommune arbeidet med etablering av kulturmiljøplan. En arbeidsgruppe bestående av representanter fra virksomhetsområdene plan, miljø og forvaltning og Kultur og idrett, har gjennomført arbeidet etter en prosjektbasert metode og vedtatt planprogram.

Prosjektets tidslinje:

2022:

Prosjektgruppe etablert

Undervisning og utveksling av og med Trøndelag fylkeskommune

Etablering planprogram

Høring planprogram

Innspillsrunde

2023:

Merknadsbehandling

Kartlegging

2024:

Vurdering av nåværende status og fokusområder

Drøfting

Utvelgelse

Ferdigstillelse 1. utkast

2025:

Ferdigstillelse 1. utkast

Politisk orientering

Høring plandokument

Merknadsbehandling

Politisk vedtak

Merknadsbehandling etter høring og offentlig ettersyn: Det er kommet 10 uttalelser i perioden 20.02.25 til 04.04.25, fordelt på:

- A. Myndigheter/andre offentlige foretak mv.
- B. Utbyggerinteresser og enkeltpersoner
- C. Lag og foreninger

Arbeidsgruppa har gjort en vurdering av alle innspill. Man kan se både fra myndighetene og fra innbyggerne at utvikling av kulturmiljøplan engasjerer. Om man skal trekke frem et eksempel er det for eksempel ungdommenes stemme, som sier noe om byggeskikk.

Merknadene viser områder hvor ansvaret og plikt er ivarettatt, men det fremkommer også tema som ikke er dokumentert, eksempelvis samisk bosetning og merkefar.

Kulturmiljøplana er en kommunedelplan, og skal rulleres. Dokumentet er ikke statisk. Planen skal være et levende verktøy for bruk i handlingsrommet, når man vurderer bevaring, formidling og bruk av kulturmiljø. Kulturmiljøplana skal sammen med øvrig planverk bistå innbyggerne, folkevalgte og kommuneledelsen med å kjenne til fokusområder, kystkultur og landskap formet av vær, vind og mennesker i flere tusen år. I planens siste del rettes oppmerksomheten mot en handlingsdel som forankrer utvikling, rulling og tema som skal vurderes som enestående saker eller i sammenheng med andre.

Innspill fra	Dato	Hovedmomenter Innspill	Vurdering i plan
(A) Statens vegvesen	26.02.25	Statens vegvesen har ut fra sitt ansvarsområde ingen merknader til kommunedelplanen for kulturmiljø i Frøya kommune.	Tatt til orientering.
(A) Sametinget	14.03.25	Sámediggi - Sametinget har ingen kulturmiljøfaglige merknader til planforslaget.	Tatt til orientering.
		Vi minner om at alle samiske kulturminner fra 1917 eller eldre er automatisk fredet ifølge kml. § 4 annet ledd. Mange er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme et automatisk fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kml. §§ 3 og 6.	Tatt til etterretning.
		Det vises til egen uttalelse fra fylkeskommunen.	
(A) Mattilsynet	26.03.25	Kommunen bør sikre at det stilles krav til en vann- og avløpsplan (VA-plan) hvis planen for kulturmiljø omhandler tiltak som innebærer behov for drikkevann. Kommunens VA-norm bør legges til grunn. I tillegg bør kommunen be om at det undersøkes om det eksisterer drikkevannskilder i eller i nærheten av planområdet.	Tatt til orientering

	Bestemmelser som finnes i KPA for reguleringsplaner skal alltid ivaretas i planarbeidet. Videre bør kommunen stille krav om å ta hensyn til dyrevelferd, smitte til akvatiske dyr, planteskadegjørere, akvakultur og vannmiljø der det er relevant.	Tatt til orientering
	Vannmiljø er et aktuelt utredningstema hvis planen eller tiltaket kan bidra til å påvirke miljøtilstanden i en vannforekomst negativt. Vannmiljø er en samlebetegnelse for naturtyper og arter i vann og økologisk og kjemisk tilstand på vannforekomster, i henhold til vannforskriften.	Tatt til orientering
	Vannmiljø forventes utredet dersom: • det planlegges utbygging i områder med resipienter eller vannforekomster som kan bli berørt av utbyggingen. • avrenning og utslipp fra utbyggingen vil påvirke fysiske forhold, vanntemperatur eller kjemiske forhold i vannforekomsten. • utslipp fra utbyggingen kan endre miljøtilstanden i vannforekomster i nærheten, eller påvirke mulighetene for å nå miljømålene i vannforskriften. Dette går frem av Miljødirektoratets veiledning om disse forholdene. <u>Vannforvaltningsplan</u> Det bør vurderes om plan for vannforvaltning for Trøndelag vannregion for 2022-2027 får betydning. Tilsvarende om kommunen eller Trøndelag fylkeskommune har vedtatt	Tatt til etterretning
	Det bør vurderes om plan for vannforvaltning for Trøndelag vannregion for 2022-2027 får betydning. Tilsvarende om kommunen eller Trøndelag fylkeskommune har vedtatt	Tatt til orientering

		kystsoneplan som gjelder i kulturmiljøet.	
		Planer som gjelder kulturmiljø i jordbruket, må ikke medføre spredning av planteskadegjørere. Det må tas hensyn til at tidligere dyrket mark kan ha planteskadegjørere. Planteskadegjørere kan finnes i jord over lang tid.	Tatt til orientering
(A) Trøndelag fylkeskommune	26.03.25	<u>Oppbygging av planen og virketid</u> Planen har overordnet en god oppbygging, som gjør den lettfattelig. Planens virketid er satt til fire år. I planen fremgår det ikke hva som skal gjøres etter endt virkeperiode, eksempelvis om kulturmiljøplanen skal rulleres med nytt fireårig planprogram. Dette kunne med fordel ha vært klargjort i planen, slik at det sikrer kulturmiljøplanen videre varighet samt at det vil styrke innholdet på tvers av andre planperioder, eksempelvis KPA. <u>Kulturmiljøplanen som verktøy i videre plan- og byggesaksarbeid</u> Fylkeskommunen er opptatt av at kulturmiljøplanene blir gode arbeidsverktøy, og at de blir brukt som grunnlag for videre plan- og byggesaksarbeid. Et av de viktigste momentene i en kulturmiljøplan er en tydeliggjøring for hvordan hensynet til kulturminnene skal integreres i øvrig kommunal planlegging og virksomhet. Dette er også kommunens mål, formulert i planprogrammet; at planen skal være et nyttig verktøy for å vurdere verdien av ulike kulturminner i forbindelse med for eksempel	Tatt til etterretning. Tatt til etterretning. Kommunal planstrategi 2024-2028 viser at kulturmiljøplan skal revideres i 2027. Nevnes i handlingsdelen. Tatt til etterretning. Klargjøre hvordan «nye» kulturmiljø/-minner skal ivaretas må organiseres som en del av rulleringen og videre arbeid.

	planarbeid og byggesaksbehandling, slik at viktige kulturminner blir tatt vare på.	
	Det er positivt at det er satt inn to punkter i handlingsplanen om å Identifisere områder/bebyggelse som har behov for styrket vern ved revidering av KPA og Ta stilling til vern av kulturminner som ikke har et formelt vern i dag. Vi savner imidlertid at det står noe om hvordan kommunen tenker å ta dette arbeidet videre. Når områder er identifisert og det er tatt stilling til vern av kulturminner som ikke har et formelt vern – skal de innrulleres i KPA med hensynssone?	Tatt til etterretning. Forslag til bestemmelser/hensynssoner vil vektlegges i arbeidet med revidering av KPA.
	Det bør arbeides med å spisse innholdet i planen for å gi den en tydeligere retning. Slik planen er utformet i høringsutkastet, er det lite konkret kobling til øvrig planverk og hvordan kulturmiljøplanen skal brukes i eksempelvis revidering i KPA.	Tatt til orientering.
	I gjeldende KPA er det formulert generelle bestemmelser og retningslinjer til hensynssoner. Noen kommuner utformer også forslag til bestemmelser og retningslinjer i kulturmiljøplanen, som kan brukes i reguleringsplaner. I reguleringsplaner kan det gis bestemmelser både til arealformål og hensynssoner, blant annet for å sikre verneverdier i bygninger, andre kulturminner og kulturmiljø, herunder vern av fasade, materialbruk og interiør, jamfør pbl § 12-7 nr. 6. Kommunen kunne vurdert å belyse dette med et eget avsnitt. Det kunne være til hjelp i videre arbeid med både offentlig og privat	Tatt til orientering. Kommunen vil avvente til revidering av KPA (oppstart 2025) med å utarbeide bestemmelser/hensynssoner.

reguleringsplanarbeid.

Kulturminner eldre tid - automatisk fredete kulturminner

I vedlegg til kulturmiljøplanen er det lagt med både liste og kartvedlegg som viser eksempelvis bygninger registrert i SEFRAK, verdifulle kulturlandskap og kart over automatisk fredete kulturminner. Vedleggene er ikke nevnt eller kommentert i planen, og kan derfor være noe misvisende. Askeladden som database er dynamisk i og med at basen stadig suppleres. Derom det skal legges ved kartutsnitt far basen, bør det presiseres at det er et øyeblikksbilde som et eksempel, fra en bestemt dato.

I vårt innspill til planprogram vektla vi blant annet kulturmiljøet rundt Hammarvatnet som et regionalt verneverdig kulturmiljø med sine mange steinalderboplasser. Området er helt unikt i norsk sammenheng, hvor man kan vandre i et landskap som nesten ikke har endret seg siden steinalderen. Området er tidligere spilt inn som H570 i kommuneplanens arealdel. I kulturmiljøplanen er dette området en av de utvalgte fokusområdene, noe vi synes er bra. Man kunne med fordel samle et eget avsnitt om Hammervatnet og den tilretteleggingen og formidlingen som er gjort i form av steinalderstien og KULMIN skilting. Slik det er presentert i teksten har man to avsnitt; Frøya gjennom tidene og Steinalderstien, som to ulike avsnitt. Ved å samle dem vil det

Tatt til etterretning.
Vedlegg er koblet til innholdet, og oversikt over eksisterende registreringer er supplert med datoen informasjonen ble hentet ut.

Tatt til orientering.

	framstå med større tyngde. Man bør også framheve at det foreligger en skjøtselsavtale mellom kommunen og fylkeskommunen. Det bør også nevnes at stien er godt tilrettelagt med universell utforming nær Sistranda. Området lett tilgjengelig for publikum.	Tatt til etterretning. Oversikt over eksisterende registreringer supplert med dato.
	Vi vil også påpeke at det fortsatt finnes mange automatisk fredete kulturminner som ennå ikke er registrert og kartfestet, og dermed ikke finnes i kulturminnedatabasene Askeladden og Kulturminnesøk. Disse databasene må dermed ikke anses som en fullstendig liste over fredete kulturminner. En del eldre registreringer kan også ha unøyaktig eller misvisende kartfesting. Ved tiltak som potensielt kan virke inn på automatisk fredete kulturminner (kjente eller ukjente), skal saken derfor oversendes fylkeskommunen for å avklare forholdet til automatisk fredete kulturminner (jf. Lov om kulturminner §9).	Tatt til etterretning.
	<u>Samiske og nasjonale minoriteters kulturmiljø</u> I det nasjonale kulturmiljøforvaltningsarbeidet er etnisitet trukket frem som et underrepresentert tema og satsingsområde. Dette tema omfatter både urfolk og nasjonale minoriteter. Urfolk henspiller seg på samisk kultur og kulturminner og de fem nasjonale minoritetene er jøder, kvener, skogfinner, rom (tidl. sigøynere) og romani (tidl. tatere). Disse minoritetene er ikke omtalt i planen, og ikke alle har nødvendigvis noe naturlig tilhørighet i kommunen. Fylkeskommunen vil likevel anmode kommunen om å vurdere å sette et punkt om dette på handlingsplanen. Det kan for eksempel	Et punkt om å undersøke minoriteters tilhørighet på Frøya er tatt inn i handlingsplanen.

være å undersøke om noen av de nasjonale minoritetene har hatt tilhørighet i kommunen og om det eksisterer kulturminner eller kulturmiljøer som kan representere minoriteten.

Noen innspill til innhold

I planen er det en del faktainnhold om begreper og roller som det er behov for å rydde noe i:

- Kulturminneloven/automatisk fredete kulturminner s 9:
- her mangler det et ord i angivelsen av samiske kulturminner: samiske kulturminner fra før 1917.
- Omtalen av eldre byggverk fra 1537-1649 er noe uklar, disse bygningene må være erklært med opprinnelse fra denne perioden.

• SEFRAK s 10:

SEFRAK er ikke en vernestatus, men en registreringsstatus. For å klargjøre dette kunne dette avsnittet vært supplert med at registreringen var nasjonal, med mål om å registrere alle bygninger oppført før 1900. Det står at alle endringer på SEFRAK-bygg er søknadspliktige, dette er ikke helt riktig. Søknadspliktige tiltak for disse bygningene er lik nyere bygg. Men for bygninger oppført før 1850, gjelder i tillegg en meldeplikt, som er hjemlet i kulturminneloven § 25. Denne meldeplikten sier at kommunene skal ende søknad om riving eller vesentlig endring av ikke fredet byggverk eller anlegg oppført før 1850 til fylkeskommunen. Fylkeskommunen skal altså gis anledning til å uttale seg.

Tatt til etterretning.
Korrigert og klargjort i planen.

Tatt til etterretning.
Feil og unøyaktigheter er rettet.

Tatt til etterretning.
Tittel korrigert.

	• Regionale føringer s 10 Det er svært positivt at fylkeskommunens kulturmiljøplan er omtalt. Her bør imidlertid hele tittelen komme med – Regional plan for kulturmiljø 2022-2030.	Tatt til etterretning. Hierarkiet er ryddet opp i.
	• Forvaltningens virkemidler s 11 I andre avsnitt bør tittelen være Fylkeskommunen/Sametinget, ikke kulturmyndigheten. Det er positivt at kommunen vil tydeliggjøre hvor myndigheten ligger, men dette bør forklares i teksten og ikke tittelen. Med endret tittel tydeliggjøres også hierarkiet i forvaltningsnivåene. Etter forskrift om fastsetting av myndighet etter kulturminneloven, ble fylkeskommunene og Sametinget overført myndighet for noen utvalgte lovparagrafer i 2020. Riksantikvaren er fremdeles myndighet for en rekke områder, som ikke ble delegert i forskriften. Når det gjelder fylkeskommunen som delegert myndighet, omtales dette på ulik måte i dokumentet, eksempelvis regional kulturminneforvaltning, regional kulturminneforvalter, regional kulturmiljømyndighet. Her kan det med fordel velges én felles betegnelse for å unngå misforståelser. Her foreslår vi regional kulturmiljømyndighet.	Tatt til etterretning. Omtale av fylkeskommunens myndighet er ryddet opp i.
	• Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA) s 20:	Tatt til etterretning. Endret til riktig benevnelse.
		Tatt til etterretning. Fredningsparagraf

		I omtale av fylkeskommunens regionale plan for kulturmiljø bør riktig benevnelse brukes, kulturmiljø og ikke kulturminne. • I omtale av Sletringen fyrstasjon s 22, bør det også presiseres etter hvilken paragraf fyret er fredet etter, lik de andre fyrene nevnt under? <u>Avsluttende kommentarer</u> Det er tydelig at det er lagt mye arbeid i planarbeidet, og kulturmiljøplanen vil gi Frøya kommune et godt grunnlag å bygge videre på. Med noen enkle, klargjørende grep vil planen kunne bli enda mer anvendelig. Ta gjerne kontakt med oss om det er behov for å utdype eller jobbe igjennom våre innspill. Kommunen målsetter i sin innledning at «Hovedformålet med kulturmiljøplan for Frøya kommune er å gi innblikk i og forståelse for hva et kulturminne er, samt tydeliggjøre hvilket lovverk kulturminner er knyttet opp mot.» Fylkeskommunen vurderer at kommunen langt på vei har lyktes med sitt arbeid og i å nå målformuleringen, og vil gratulere Frøya kommune med en plan som vil bli et godt verktøy videre i kommunens arbeid.	tatt inn i beskrivelsen. Tatt til orientering
(A) Statsforvalteren i Trøndelag	02.04.25	Landbruk Frøya har mye verdifullt kulturlandskap og mange spennende kulturmiljø som blir synliggjort i planen. Det er positivt at rapporten fra prosjektet «Oppfølging av særlig verdifulle kulturlandskap i Sør-Trøndelag» hvor flere områder på Frøya inngår, er benyttet som et kunnskapsgrunnlag i arbeidet.	Tatt til orientering.

	I landbruket finnes aktuelle tilskuddsordninger. De regionale miljøtilskuddene (RMP) skal bidra til å ivareta jordbruket sitt kulturlandskap, kulturmiljøer og -minner. Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) er en ordning som skal ivareta kulturminneverdiene i kulturlandskapa til jordbruket. Mer informasjon om disse tilskuddsordningene finnes bl.a. på vår hjemmeside.	Tatt til orientering
	Godt samarbeid mellom de som jobber med kulturminner og -miljø og de som jobber med landbruk og naturmangfold i kommunen, vil være sentralt for å oppnå målene med kulturmiljøplan.	Tatt til orientering
	Klima og miljø Det finnes flere verdifulle kulturlandskap og kulturmiljø i Frøya som synliggjøres i planen. Videre er det svært positivt at kommunen ser denne planen i sammenheng med kommunedelplanen for naturmangfold og prioriterer å bruke denne planen aktivt i arbeidet med bevaring av kulturmiljø og da naturmangfold. Kystlynghei trekkes fram som et tema i planen. Frøya har flere større områder med naturtypen, som er både truet og en utvalgt naturtype. Som det beskrives i planen har også Frøyas kultur stor tilknytning til naturtypen gjennom beite, lyngsviing og slått. Videre ses både kystlynghei og andre kulturlandskap i sammenheng med flere fuglearter. Planen trekker frem både hubro, vipe og storspove som viktige truede arter. Planen peker også på tilbakegangen i antall fugler, gjengroing av de forskjellige kulturlandskapene og endringene i driftsform i områdene. Det er derfor positivt å se	Tatt til etterretning

at tiltak som å styrke bevaringen av myr og dyrka jord og å støtte oppunder tradisjonelle driftsformer for å redusere gjengroing og ivareta kulturlandskapet er høyt prioritert. Turisme kan brukes som et verktøy for å bevare kulturminner/kulturmiljø. Turisme kan igjen ses i sammenheng med lokalt og regionalt friluftsliv. Flere av områdene som blir trukket frem som viktige i kultursammenheng er også registrert som både svært viktige og viktige friluftsområder. Gjennom arbeidet med planen og andre handlingsplaner/delplaner kan kommunen avdekke tiltak og grep som kan øke områdenes verdi og betydning som friluftsområder. Kommunen bør likevel unngå tilrettelegging som allerede i dag er nærliggende å tro vil gå på bekostning av viktige naturverdier. Er det tvil rundt kunnskapsgrunnlaget eller konsekvensen, må det tas forbehold om at det må hentes inn mer kunnskap eller utredes nærmere som en del av planfasen.

Barn og unge og Helse og omsorg

Kulturminneplanen viser mange viktig kulturminner i Frøya. Oversikten over kulturminner gir et grunnlag for historieformidling, og kan brukes av barnehage og skole. Økt bevissthet om historien kan styrke tilhørighet og opplevelse av mening.

Tatt til etterretning

Vi vil spesielt oppfordre til å vurdere på hvilken måte noen av kulturminnene kan bli mer tilgjengelige for personer med behov for tilrettelagt adkomst. Enkle tiltak kan gjøre det lettere å ta seg frem for personer med forflytnings og orienteringsvansker. Den største

Tatt til etterretning. Anskaffe oversikt over tilgjengelighet til kulturminner tas inn i handlingsdelen.

	gruppen som har nytte av slik tilrettelegging er de eldre. Arbeidet for å bedre tilgjengelighet er et viktig element i arbeidet for et mer aldersvennlig samfunn. Tilgjengelighet kan videre legge til rette for at kulturminnene blir mer brukt/få mer besøk uavhengig av funksjon og de kan bli naturlige tur- og utfluktsmål. Slik kan også aktiviteten i befolkningen økes ved at flere finner motivasjon for tur og friluftsliv.	
	For mange av de utvalgte kulturminnene vil økt besøk gi dem styrket funksjon som sosiale møteplasser. Planen kan også få en viktig funksjon som kunnskapsgrunnlag for andre kommunale planer, både arealplaner, temaplaner og ved sektorplanleggingen.	Tatt til etterretning.
	Samfunnssikkerhet Vi minner om viktigheten av klimatilpasning. Klimaendringer vil kunne føre til skader på kulturmiljø fordi været blir varmere og våtere, havet stiger og faren for ras, vanninntrenging og brannfare i forbindelse med tørkeperioder øker. Kartlegging og oversikt over bygg og landskap med tanke på klimasårbarhet og risiko for påvirkning av klimaendringer kan med fordel inn i planen, eller som oppfølging av planen. Det er viktig å øke bevisstheten hos innbyggere om klimatilpasning, og å bygge kompetanse om risikoreduserende tiltak. Vi gir derfor et faglig råd om at kommunen tar inn formuleringer knyttet til klimasårbarhet og risiko inn i kulturmiljøplanen.	Tatt til etterretning. Klimasårbarhet og risiko innarbeides i dokumentet under «farer og trusler». Kartlegging mtp. klimasårbarhet og risiko er tatt inn i handlingsplanen.

(B) Karl Thorvaldse n	25.02.25	Jeg har lest igjennom kulturmiljøplanen for Frøya kommune og vil i her nevne noe jeg mener mangler i beskrivelsene. 1. Slippen på Dyrøya. For omlag 30 år siden var jeg med på en dugnad på Dyrøya hvor vi skiftet tak på en verkstedhall. Dette verkstedet ble vel satt opp av tyskerne under krigen og inneholder div store maskiner . Bl. a en diger dreiebenk drevet av en stor 5HK Sabb så vidt jeg husker. Johan G. Foss var primus motor for dugnaden. Han hadde en ide om at Frøya skulle påta seg et ansvar for å ta vare på kystkulturen etter at motorer ble satt inn i fiskebåtene tidlig på 1900-tallet. (Hitra skulle ha ansvar for kystkulturen i ro/segl-tida) Vi har vel fortsatt et lager av motorer en eller annen plass. Slippen på Dyrøya og motor-samlinga bør, etter min mening nevnes i planen. Videre mener jeg det fortsatt er lagret en del båter her og der. Kjelleren under Skårungen barnehage og i et naust på Rottingen. Hva skjer med disse? Synes tiltaket med å lage en kystmiljøplan for Frøya er bra og at den er sendt ut til høringer slik at den kan utvikles videre. For eks savner jeg lenker til stedene som nevnes i vedlegg s. 30-35. Vet ikke om Rapporten om fornminner på Frøya (fra 1978(?)) er digitalisert.	Tas til orientering. Tilføres i handlingsplana
--------------------------	----------	--	--

		Jeg vil senere, som leder i BirdLife Norge Hitra og Frøya Lokallag, tillate meg å komme med innspill om fugler i kulturlandskapet (s 21).	
(C) Frøya ungdomsråd	11.03.25	Frøya ungdomsråd ønsker at man verdsetter og prioriterer gammel byggeskikk i Frøya-stil, Frøya-kultur og Frøya-utseende. Vi syns nybygg og oppussing av gamle bygg bør tenkt over gjeldende byggeskikk i Frøya-stil.	Tas til orientering
(C) Frøya pensjonistforening og Frøya historielag	17.03.25	Frøya historielag ble stiftet i 1974 med formål: • å fremme interessen for lokalhistorie og kystkulturvern • å ta vare på tradisjoner og minner • å registrere og verne bygninger og bruksgjenstander av kulturhistorisk verdi • å fortelle og formidle om livsvilkår for frøyværinger gjennom tidene Tomta til det området som er skiltet med Frøya bygdetun, ble planlagt som egnet område for utbygging av tidstypiske bygninger, inventar, redskaper, verktøy, bruksting, arbeidsteknikker og produkter fra sjøbruk, jordbruk og husflidsarbeid. Den første og eldste bygningen ble flyttet til tunet så tidlig som året 1952. Siden de tre første bygningene kom til plassen har det vært lite med planer for videre framdrift og utvikling mot bygdetun og museumsarbeid. Museumsplaner må utvikles og tilrettelegges i samsvar med historielagets formål og med konkrete planer for etablering av et bygdetun i tråd med målsetting for slike lokale historiske dokumentasjonssentra. Bygdetunet må bli et senter for dokumentasjon, formidling av lokalhistorie, arbeidslivskunnskap og museumspedagogikk. Det bør utarbeides	Tas til orientering. Videre arbeid med prosjekt museum (oppstart 2025) vil konkretisere mer rundt arbeidets retning for ivaretagelse og på hvilken måte. Tas til orientering

	undervisningsopplegg med sentrale tema for bruk i oppvekstsektoren fra barnehage til grunnskole og videregående skole. Forståelse av sammenhenger og grunnlag for levekår på kysten i fortid, nåtid og framtid kan være et godt fundament for videre etablering og interesse for bosetting på kysten.	
	Bygningene som er plassert på tunområdet i dag; det gamle butikkbygget ved hovedveien, barnehagen og de tre eldre historiske bygningene må inngå i en helhetlig utbyggingsplan for hele området.	Inngår som en del av utredning i arbeidet med museum
	Museumsutvalg og historielag i samråd med kommune/kulturavdeling må gjøre en henvendelse til MiST (museene i Sør-Tr.lag) om en eventuell kobling opp mot en mulig utvidelse av kystmuseet på Hitra.	Inngår som en del av utredning i arbeidet med museum
	Frøya bygdetun/museumsområde bør bli et utvidet og styrket tilskudd til det etablerte kystmuseet på Hitra. Det vil bli et dokumentasjons- og opplevelsessenter som viser natur – og kulturgitte forskjeller på levekår og betingelser i de to kommunene. Det er viktig å fokusere på fiskevær og rorbukultur, kystfyr og øysamfunn/øyrekka. Utvikling fra robåt og naust med båtstø til en gradvis utvikling og overgang til motoriserte båter for over hundre år siden. En gradvis utvikling av båttopptrekk/båtslipp/verksteder for vedlikehold og reparasjon.	
	I den forbindelse er det et anlegg som peker seg naturlig ut for bevaring og	Kulturmiljø tas inn i handlingsplana

	utbedring/oppgradering: Norddyrøy slipp («slipa i Holet»). Historielaget har vært engasjert i en del dugnadsarbeid for å sikre anleggsbygninga. Anlegget ble etter hvert organisert som en stiftelse. Nå er det vel kystlaget som har det formelle ansvaret og arbeidet med oppgradering og vedlikehold. Men sentralt i alt bevaringsarbeid er det behov for pengemidler, overordnet styring og ledelse.	
	Slipa i Holet på Dyrøya ble opprettet i god tid før elektrisiteten ble utbygd på Frøya. Det mest unike med drifta var kun mekanisk drift ved hjelp av gamle båtmotorer. Dette var spesielt både for drift av utstyr i verkstedlokalet og for slipp/båtopptrekk. Anlegget og plassering må betraktes som en kysthistorisk kulturskatt.	Kulturmiljø tas inn i handlingsplana
	Dette anlegget må bevares sammen med en rekke andre tidstypiske og funksjonelle anlegg; som for eksempel kvernhusanlegget ved Hallarvatnet, smiebruk, jordkjellere, bruksbygninger innen sjøbruk og fiske og jordbruk, snekkerboder, husflidsstuer, torvuttak o.l. Det betyr visningsenheter som er lokalt plassert over hele kommunen på lokale steder; tilnærmet økomuseum.	Tas til orientering
	Kulturmiljøplan for Frøya 2025 – 2029 viser oversikt over en rekke registrerte og bevaringsverdige bygninger og kulturminner. Etter søknad er det mulig å flytte bygninger hele eller demontert i forbindelse med museumsplaner og oppbygging av et sentralt bygdetun for Frøya.	Inngår som en del av utredning i arbeidet med museum

	For mange år siden ble det gamle kommunehuset i Nord-Frøya revet og merket for senere oppbygging på tomte til bygdetunet på Sistranda. Dette huset som stod like ved Stølan skole, ble brukt som kommunehus til det nye herredshuset ble bygd på Svellingen først på 1950- tallet. Deretter ble huset endret og renoveret til kommunalbolig for to familier. Bygget ble revet ca. 1995. Tømmer og bygningsdeler ble merket for lagring og oppføring ved et senere tidspunkt. Først ble huset fraktet til Sistranda og lagret bak det gamle butikklokalet ved hovedveien. Der lå materialene i mange år før det ble flytting til Kvistmyran og lagret i en hall ved den nedlagte søppelplassen. Det har nå gått ca. 30 år siden kommunehuset ble revet. Der skal det trolig være mulig å finne igjen deler av bygget som ligger sammen med en rekke andre kulturminner; blant annet en del gamle bruksbåter. Det bør vel snarest kartlegges om det er mulig å rekonstruere bygget som vel kan benevnes som ei typisk «frøyatrønderlån»; eller om det må kompletteres med deler av andre gamle bygninger. Vi må vel i alle fall konkludere med at det er en uverdig og respektløs behandling av og holdning til vern av kystkulturverdier. HOVEDSAK: Vi kan ikke fortsette å basere kysthistorisk kulturarbeid på ideell dugnadsbasis ledet av ildsjeler. Det trengs tilførsel av nødvendige midler/ressurser. Utviklingsarbeid krever økonomi og ansettelse av fagfolk med riktig utdanning og kompetanse. Det	Tas til orientering. Inngår som en del av utredning i arbeidet med museum
		Tas til orientering

		gjelder både teori og praksis. Helhetlig museumsarbeid må komme inn under samme «museumsparaply» som kystmuseet på Hitra. Det bør bli en utvidet og styrket del av de 12 regionale fylkesmuseene i Sør-Tr.lag (MiST).	
(C) Frøya turlag	03.04.25	Vi viser til mottatte kulturmiljøplan, og takker for muligheten til å uttale oss. Vi synes imidlertid at det er utfordrende å vite hva kommunen etterspør i denne høringen. Innledningsvis oppgir dere: 1. synliggjøre kulturmiljøene 2. komme frem til en enighet om en kommunal strategi 3. bidra til en positiv holdning til bevaring og til å styrke identiteten og engasjementet hos kommunens innbyggere. 4. øke kunnskap og fokus på eldre og yngre kulturminner Vedrørende punkt 1, 3 og 4: Spørsmålet er hvordan har kommunen tenkt å jobbe for å nå disse målsetningene? Tenker man at dette skal bli en del av grunnskoleundervisningen i kommunen eller skal det holdes jevnlig informasjonsmøter i grendene? Uten at man tar stilling til disse spørsmålene, blir dette en plan uten verdi. Vedrørende punkt 2 kan vi ikke se at vi finner noen strategier i planen, med mindre kommunen mener at handlingsplanen på side 26, er det samme som strategi. Det som oppgis i handlingsplanen er for diffust og for lite konkret. Det er ikke tidfestet og det meste har høy prioritet, og hva betyr det i praksis?	Tas til orientering Tas til etterretning. Forankring og rullering av plan og handlingsplan Tas til orientering

		Vi savner imidlertid følgende: • Minnesmerket i Lamøyvågen i forbindelse med gulltransporten bør inn i planen. • Nord-Dyrøy slip bør også inngå i planen. Vi synes også at slike historiske steder bør ha informasjonstavler som forteller historien om da stedet var i aktivt bruk. Frøya Turlag mener at Kjærlighetsstien bør inngå i kulturminneplanen, og mener at Frøya kommune kan ta et større ansvar for den som et viktig kulturminne. Historien bak Kjærlighetsstien bør holdes levende for framtidige generasjoner og vi mener derfor at den bør inn i planen. Jf. Kulturminnevernet side 9. Mange steder langs turstier og konkrete turmål på Frøya, er navngitt etter lokalhistoriske steder og hendelser som for eksempel Omnan, Korsan, Ollarsvarden på Sørburøy og Ranteligryta. Slike lokale navn er også identitetsbærere som derfor bør ivaretas i planen. Lokale stedsnavn på Frøya er digitalisert, og adressen til dette digitale kartet bør ligge som en henvisning i planen. Som lokalt turlag på Frøya jobber vi målrettet for å tilrettelegge for allsidig friluftsliv med fokus på allemannsretten og vern av naturmangfoldet. Frøyatrimmen er et godt helsefremmende tiltak, men den har også sine utfordringer. For Frøya Turlag er sporløs ferdsel grunnleggende for vår aktivitet. Vi har imidlertid erfart at Frøyatrimmen ikke har tatt hensyn til avtrykket trimmen skaper på enkelte av Frøyatrimmens turmål. Turlaget mener at Frøyatrimmen bør reguleres mer	Tas til orientering Tas til orientering og sees i sammenheng med arbeidet som gjelder friluftslivets ferdselsårer
--	--	---	---

	bevisst i forhold til de varige spor den medfører enkelte steder, og derfor bør det være et av tiltakene i kulturmiljøplanen.	
	Frøya kommune oppgir i kulturmiljøplanen at frivillige organisasjoner som Frøya Turlag "har viktige roller i forvaltningen av kulturmiljø og kulturminner", noe vi mener selv også. Vi opplever imidlertid at kommunen ikke er bevist sitt informasjonsansvar i forhold til eksempel merking av turstier. Vi erfarer at folk på Frøya tar seg til rette og merker på ulovlig måte ved at de maler på berg og bruker sterke signalfarger, og overdriver merkingen. Denne merkingen skjer både i turlagets løypenett og på andre turstier jf. Vedlagte bilder.	Tas til etterretning
	Vi som et lite lokalt turlag har ikke myndighet eller ressurser til å informere Frøyas innbyggere, ei heller til å rette opp miljøskadene dette medføre i Frøyahauan. I Frøya kommunes egen reiselivsstrategi (sak 2025/282) markedsføres Frøya med sin unike natur. Dette står i sterk kontrast til måten Frøya kommune ivaretar naturen på. Vi viser i denne sammenhengen til Merkehåndboka som er et nasjonalt verktøy for merking og tilrettelegging av turstier. For tilreisende turister er det viktig med gjenkjennbar merking av turstier.	Tas til orientering
	Avslutningsvis viser vi til avsnittet om fugler i kulturlandskapet hvor vipe, hubro og storspove nevnes spesielt. Storspoven står på rødlisten, og Frøya kommune ble i 2008 oppfordret til å ta vare på Storspoven av miljøvernminister Erik	Tas til orientering

Solheim. Har Frøya kommune tatt denne oppfordringen på alvor?

I henhold til vår formålsparagraf skal Frøya Turlag arbeide for et enkelt, aktivt, allsidig og naturvennlig friluftsliv i henhold til allemannsretten og friluftslivets natur- og kulturgrunnlag. Med friluftslivets kulturgrunnlag mener vi friluftslivstradisjonene våre hvor vi merker stier, arrangerer turer, setter ut turposter og lager turbeskrivelser. Det er dette vi som turlag vil ta vare på sammen med naturen, som er selve grunnen til at friluftsliv eksisterer.

Tas til orientering

Vurdering

Arbeidsgruppas oppfatning er at Kulturmiljøplan i Frøya kommune 2025 – 2029 svarer på oppdraget som er utstedt av Trøndelag fylkeskommune. Planprogrammet forankret prosessen, og innholdet er formet etter beskrivelsen som programmet definerte.

I samråd og under veiledning av oppdragsgiver og andre i organisasjonen, ble første utkast ferdigstilt vinteren 2025. Kommunestyret la plana på høring og offentlig ettersyn i 6 uker. Merknadsbehandling har tilført plana nye momenter. Innspill er

kommentert i tabellen under saksopplysninger, og formet inn i det ferdige plandokumentet.

Kulturmiljøplana er et resultat av grundig kartlegging, faglig veiledning og engasjerte innspill i forbindelse med høringsperiodene.